

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) เรื่อง การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ ตามการรับรู้ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงระดับการรับรู้ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยเอดส์ และเปรียบเทียบการรับรู้ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยเอดส์ โดยยึดกรอบแนวคิดสิทธิผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย 10 ข้อ ที่ประกาศโดยองค์การวิชาชีพ ได้แก่ แพทยสภา สภาการพยาบาล สภานิติศาสตร์ ทันตแพทยสภา และคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ ณ วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2541 (กองการพยาบาล, 2541) อีกทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ พยาบาลที่ทำงาน ณ แผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และผู้ป่วยเอดส์ที่เข้ารับการรักษาในแผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ทั้ง 7 โรงพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากทฤษฎีอำนาจการทดสอบ (power analysis) เท่ากับ 0.8 , ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = 0.05$), ขนาดอิทธิพล (effect size) เท่ากับ 0.5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยกลุ่มละ 63 ราย (Polit & Hungler, 1999) ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ได้กลุ่มตัวอย่างพยาบาล จำนวน 68 ราย กลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยเอดส์จำนวน 69 ราย จากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย 2 แห่ง โดยกลุ่มตัวอย่างพยาบาลเป็นพยาบาลแผนกอายุรกรรม ที่มีประสบการณ์ดูแลในการดูแลผู้ป่วยเอดส์มากกว่า 1 ปี ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์เป็นผู้ป่วยเอดส์ที่เข้ารับการรักษาในแผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด คือแบบสอบถามการรับรู้ของพยาบาลต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย, ปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย และแบบสอบถามการรับรู้ของผู้ป่วยเอดส์ต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Polit & Hungler, 1999) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามของผู้ป่วย เท่ากับ 0.83 ส่วนแบบสอบถามของพยาบาลโดยรวม เท่ากับ 0.89 เมื่อแยกด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ เท่ากับ 0.93 ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ เท่ากับ 0.97

การเก็บรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างพยาบาล เก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วรับกลับ และตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ วิเคราะห์เป็น จำนวน และร้อยละ ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบ่งเป็นระดับ 3 ระดับ ได้แก่ พยาบาลปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ และผลการวิจัยพบว่า

1. พยาบาลรับรู้การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}=4.33$, $SD=0.39$)
2. ผู้ป่วยเอดส์รับรู้การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}=4.17$, $SD=0.34$)
3. การรับรู้ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์ที่มีต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}=2.16$, $SD=0.65$)

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านบริการพยาบาล

1.1 นำผลการศึกษาด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยบางข้อ มาปรับปรุง หรือแนวทางการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยที่มีอยู่ ดังนี้

1.1.1 การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อที่ 5 ควรเพิ่มการปฏิบัติเกี่ยวกับ การแนะนำชื่อสกุลของพยาบาลก่อนให้การพยาบาลผู้ป่วยเอดส์ ป้ายชื่อควรใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ที่สามารถมองเห็นได้ชัด ให้มีการแนะนำชื่อของแพทย์ทุกคนที่ให้การรักษา ไม่ว่าจะเป็นแพทย์เจ้าของไข้ แพทย์ใช้ทุน รวมทั้งแพทย์เฉพาะทางสาขาอื่นที่รับคำปรึกษา และ ผู้ให้การรักษาสาขานี้อื่นๆเช่น เจ้าหน้าที่กายภาพบำบัด เจ้าหน้าที่หน่วยสิทธิประโยชน์ เป็นต้น จัดทำทำเนียบแพทย์เจ้าของไข้

คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อนี้มีความสำคัญเช่นเดียวกับสิทธิผู้ป่วยข้ออื่นๆ โดยเฉพาะในบริบทโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยที่มีผู้ให้การรักษาหลายคน หลายสาขา เพราะหากมีการติดตามการรักษา ผู้ป่วยจะได้ทราบว่าควรจะติดตามกับแพทย์ท่านใด สาขาไหน เป็นสิทธิที่จะรู้ข้อมูลอย่างหนึ่ง ทั้งที่หากมีการปฏิบัติที่ละเมิดสิทธิผู้ป่วย ผู้ป่วยก็สามารถบอกได้ว่า ใครเป็นผู้ละเมิด และละเมิดอย่างไร ดังนั้น โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย จึงควรมีแนวทางพิทักษ์สิทธิตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อนี้อย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ

1.1.2 การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อที่ 6 ให้เพิ่มเติม แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยเอดส์ต้องการขอเปลี่ยนสถานพยาบาลแห่งใหม่ แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยเอดส์ต้องการขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่ไม่ได้เป็นผู้รักษาดตนเอง

1.1.3 การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อที่ 9 ให้เพิ่มเติม แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยเอดส์ขอคู่มือระเบียบ อย่างเช่น เมื่อผู้ป่วยร้องขอคู่มือระเบียบพยาบาลอธิบายข้อมูลในระเบียบได้ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และเท่าที่จำเป็น แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้แทนโดยชอบธรรม (ผู้ป่วยเอดส์อนุญาตและที่ไม่อนุญาต) ขอคู่มือระเบียบ

1.2 นำข้อมูลของผลการศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคด้านพยาบาล ระบบบริหารผู้ป่วยเอดส์ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงแนวทางการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ดังนี้

1.2.1 ปรับปรุงด้านระบบบริหาร โดยจัดสถานที่ที่มิดชิดหรือห้องในหอผู้ป่วย เพื่อให้คำปรึกษา และให้สุขศึกษา จัดหาอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อที่มีคุณภาพและเพียงพอกับการใช้ หน่วยงานร่วมกับภาควิชาอายุรศาสตร์จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเอดส์ การพยาบาลผู้ป่วยเอดส์ จัดสัมมนาเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

1.2.2 ปรับปรุงด้านพยาบาล โดยจัดอบรมการให้คำปรึกษาผู้ป่วยเอดส์แก่พยาบาลทุกคน ทุกปีอย่างต่อเนื่อง จัดสัมมนาการพยาบาลผู้ป่วยเอดส์เพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ เพื่อลดทัศนคติ ความวิตกกังวลในการพยาบาลผู้ป่วยเอดส์ และเพิ่มทักษะในการประเมินปัญหาด้านจิตใจ สังคม จิตวิญญาณ รวมทั้งสามารถให้การพยาบาลได้

1.2.3 ปรับปรุงด้านผู้ป่วยเอดส์ โดยพยาบาลควรให้ข้อมูลในช่วงที่ผู้ป่วยเอดส์มีความทุกข์ทรมานทางด้านร่างกายน้อย และสามารถรับรู้ข้อมูลต่างๆ ได้ มีการตรวจสอบสิทธิประโยชน์ของค่ารักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยเอดส์มีภายในวันแรกที่เข้ารับการรักษาและติดต่อประสานงานกับหน่วยสิทธิประโยชน์หรือการเงินเพื่อยืนยันสิทธิที่ผู้ป่วยเอดส์มี ตรวจสอบความเข้าใจของผู้ป่วยเอดส์เกี่ยวกับการใช้สิทธิประโยชน์ที่ผู้ป่วยเอดส์มี เพื่อลดปัญหาการที่ไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ที่มีอยู่ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยได้

1.3 นำผลการศึกษาที่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของพยาบาลและผู้ป่วยเอดส์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อทบทวน และปรับปรุงแนวทางการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยที่มีอยู่ในประเด็นเกี่ยวกับ

1.3.1 ไม่พูดหรือแสดงท่าทีรังเกียจผู้ป่วยเอดส์

1.3.2 จัดให้มีกลุ่ม และเวลา สถานที่เพื่อการประเมินปัญหาที่แท้จริงของผู้ป่วยเอดส์ และให้สุขศึกษา ให้ความรู้ การดูแลตนเอง ตลอดจนการเสริมสร้างกำลังใจ

1.3.3 จัดให้มีการสื่อสารกับผู้ป่วยเอดส์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งที่ผู้ป่วยเอดส์อยู่ในภาวะวิกฤต และระยะฟื้นฟูสภาพ หรือจัดให้มีการนำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้กับผู้ป่วยเอดส์

1.4 คงไว้ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยต่อไป

2. ด้านการศึกษา

2.1 สอดแทรกแนวทางการปฏิบัติเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยเอดส์ ในการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลผู้ป่วยเอดส์ หรือการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

2.2 นำผลการศึกษา ไปประกอบการนิเทศนักศึกษา บุคลากรทางการแพทย์ ในการขึ้นฝึกปฏิบัติ กับผู้ป่วยเอดส์ บนหอผู้ป่วย

3. ด้านการวิจัย

3.1 นำผลการศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคทั้งเป็นลักษณะรายชื่อ และข้อมูลที่เป็นลักษณะคุณภาพมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยเชิงสำรวจ

3.2 นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบวิจัยกึ่งทดลอง โดยกำหนดเป็นแนวทางการพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยเอดส์แล้วนำไปปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติจากตัวแปรของความพึงพอใจหรือวัชระดับการปฏิบัติตามการรับรู้ของผู้ป่วยเอดส์

3.3 ศึกษาการรับรู้การปฏิบัติกรพยาบาลในญาติที่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีประกอบด้วย เพราะผู้ป่วยเอดส์ในช่วงแรกไม่สามารถรับรู้ข้อมูลหรือการปฏิบัติกรพยาบาลได้ดีนัก จากอาการทางกาย และจิตใจ ที่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้